

Viltingos ir prasmingos ugdymo karjerai pamokos Lietuvos vaikų globos namuose

Trejus metus trukęs Lietuvos vaikų fondo inicijuotas, Europos struktūrinių fondų ir LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos finansuotas vaikų globos namų (VGN) ugdytinių rengimo profesinei karjerai projektas „Ugdymas karjerai“ (projekto kodas VP1-1.3-SAD M-02-K-03-123) baigiamas įgyvendinti.

182 vaikų globos namų ugdytiniai iš septynių globos institucijų ir dviejų profesinių mokyklų bendravo su mokslininkais, psichologais, lektoriais ir socialiniais pedagogais. Jie buvo mokomi, kaip pasiręsti profesinei karjerai, būsimai šeimai.

Be tėvų globos likę ar socialinės rizikos vaikai neturi pakankamų socialinių įgūdžių, sunkiai save mato profesinėje veikloje, nesugeba adekvačiai įvertinti savo gebėjimų, todėl būtina jiems sudaryti sąlygas, kad sugebėtų realizuoti savo poreikius, gebėtų bendrauti ir bendradarbiauti, kad siektų sėkmingo asmeninio gyvenimo. To buvo siekiama projekte, nes šie vaikai dažnai kenčia, yra nusivylę savo biologine šeima, anksti patiria motinystę, pakliūva į prostitucijos pinkles, todėl būna priešiški vienas kitam, pedagogams, darbuotojams.

Trejus metus įvairiais mokymo būdais – interaktyvia veikla, diskusijomis, simuliaciniais žaidimais – buvo stiprinami projekto dalyvių socialiniai ir darbo įgūdžiai, buvo ugdomos jų profesinės kompetencijos. Specialistai teikė individualias konsultacijas pasitelkę profesinio ugdymo priemonę „JobPics“, atsakydavo į konkrečius klausimus, kartais netgi intymius.

Projektai dalyviai lankėsi įvairiose organizacijose, savanoriai kariai supažindino juos su galimomis kario profesijos pasirinkimo galimybėmis. Nuolat buvo dis-

kutuojama apie gyvenimo pamatinės vertybes, mokomasi įvertinti savo charakterį ir gabumus bei pomėgius.

Tenka pripažinti, kad jaunuolių lūkesčiai neambicingi. Jų svajonių profesijos – barmeno (-ės), kirpėjo (-os), masažuotojo (-os), kulinaro (-ės), konditerininko (-ės), autošaltkalvio, statybininko, tolimųjų reisų vairuotojo...

„Gyvenu globos namuose jau aštuonerius metus. Mano svajonių profesija – socialinis darbuotojas. Apie šią profesiją galvoju todėl, kad man patinka bendrauti su vaikais, ypač su tais, kurie gyvena globos namuose. Su jais norėčiau dirbti tikrai ne dėl atlyginimo. Pati gyvendama globos namuose stengiuosi bendrauti, padėti ir suprasti kiekvieną vaiką. Išėjusi iš globos namų norėčiau tvirtai atsistoti ant kojų, pamiršti savo nelaimingą vaikystę ir pradėti gyventi. Retkarčiais pamąstau ir apie pačios įkurtus vaikų namus. Nežinau, kaip bus ateity, bet aš manau, kad daug kas priklauso nuo manęs pačios.“ (R.K.)

Tik vienas vaikinys svajoja studijuoti Kinijoje ir netgi pramoko kinų kalbos. Yra norinčių gyventi ir dirbti užsienyje. Malonu, kad daugelis svajoja apie darnią šeimą.

Globos namų vaikams būdingas nuoširdumas, mandagumas, dėmesingumas, komunikaciniai gebėjimai, tvarkingumas. Jie moka gaminti valgi, sutvarkyti kambarius, o gyvenantys kaime – prisikaldyti malkų, pjauti žolę, šienauti, arti žemę. Be to, jie yra kultūringesni, pamokos metu drausmingesni, dėmesingesni, paslaugesni, kai N gimnazijoje stebėdami pamoką palyginome su moksliviais, gyvenančiais šeimose.

Projekto metu sudarytas problemų žemėlapis, stiprybių, silpnybių, galimybių ir pavojų išryškimas integruojantis į atvirą socialinę aplinką parodė, kad tik Vyriausybė, miestų ir rajonų savivaldybės gali išspręsti kai kurias problemas. Apie tai buvo kalbama projekto dalyvių susitikime su Socialinės apsaugos ir dar-

bo ministerijos Šeimos ir bendruomenių departamento direktore Daina Urbonaitiene.

VGN ugdytiniai akcentavo jų įdarbinimo viršenybę, pageidaujamas kvotas įvairiose darbo institucijose, būtinybę pirmumo tvarka suteikti būstą. Be to, jie pageidavo ženklų lengvatų ir naudojantis miesto (tarp miestiniu) transportu visus metus, kad galėtų aplankyti savo gimines, buvusius globėjus, keliauti atostogų metu po Lietuvą.

Aukštasis mokslas gabiems ir pažangiems VGN ugdytiniais turėtų būti nemokamas, nes jie neturi jokios artimųjų paramos. Jaunieji projekto dalyviai išskėlė mintį dėl buvusių VGN ugdytinių asociacijos steigimo.

Gąsdinimai sunaikinti vaikų globos namus visus išvargino, neramu dėl pačios ministerijos priverstų įgyti socialinio pedagogo profesijas VGN auklėtojų likimo. Šeimynoms ruošiami kiti globėjai. Projekte dalyvavę VGN ugdytiniai prašė daryti įtaką žinių sklaidai, nes šiuo metu užplūdo negatyvi informacija apie VGN, paremta keletu faktų, ir visai nėra pozityvios informacijos apie vaikų globos namus.

Tai skatina ir taip egzistuojančią minėtų vaikų diskriminaciją, patvirtina stereotipus, kad tik biologinėje šeimoje užaugę vaikai gali normaliai susitvarkyti gyvenimą. Be to, kai kurie biurokratiniai draudimai, pvz., patiemis ruošti žiemai vaisių ir daržovių atsargas, prieštarauja darbuotojų pastangoms pratinti juos prie savarankiško gyvenimo, taupumo butyje.

Projektas suteikė žinių, o jas tinkamai panaudoti, siekiant sėkmingos profesinės karjeros, laimingesnio gyvenimo, – pačių VGN ugdytinių uždavinys. Projektui baigiantis 31 projekto ir Lietuvos vaikų fondo vasaros stovykloje Palangoje 35 susitikimo dalyviams buvo pateikta keliolika klausimų, siekiant išsiaiškinti jų nuomonę apie ugdymo karjerai mokymus.

Dauguma projekto dalyvių (84,5

Lietuvos vaikų globos namų dalyvių mokymai buvo rengiami ir Palangoje.

proc.) pasisakė, kad seminaruose juos mokė, kaip pasirinkti profesiją, supažindino su darbo vertybėmis (70,76 proc.), su pamatinėmis moralinėmis vertybėmis (64,63 proc.), mokė, kaip įvertinti savo asmenines savybes ir jas panaudoti renkantis profesiją (75,38 proc.). Mokymai, pasak vaikų, padėjo atskleisti jų asmeninius interesus (64,6 proc.), gabumus ir jų panaudojimą ateityje (75 proc.). Jiems patiko užduotys, kurios padėjo surasti keletą ištikusios problemos sprendimo būdų (76,92 proc.), mokė susikurti savo svajonių darbo vaizdą (78,4 proc.), mokė atpažinti jau turimus gebėjimus, reikalingus ateities karjerai (72,3 proc.). Projekto dalyviai teigė, kad užsiėmimų metu išmoko spręsti konfliktus (61,5 proc.), reikšti savo jausmus (52,3 proc.), sužinojo, kaip reikia dirbti komandoje (75,4 proc.), labiau pasitikėti savimi (74,5 proc.).

40,9 proc. projekte dalyvavusių jaunuolių per kai kurias užduotis atpažino save kaip ateities darbuotoją. 41,54 proc. vaikų patvirtino, kad organizuoti mokymai padidino jų motyvaciją rinktis ateities profesiją. Vaikams patiko praktiniai mokymai, kaip kalbėti su būsimu darbdaviu pirmo susitikimo metu (87 proc.). VGN ugdytiniai teigė, kad buvo naudingos pratybos, kurių metu buvo mokomasi kurti partnerystės ir tar-

pusavio pagalbos tinklus. Dalyviai pritarė (51,52 proc.), kad organizuotos pratybos padėjo padidinti savivertę, suprasti garbę ir orumą. Vesti mokymai, pasak dalies klausytojų (46,47 proc.), padidino psichologinį atsparumą. 56,06 proc. projekto dalyvių labai gerai įvertino atvykusių dėstytojų konsultacijas, patiko pratybos (53,73 proc.), kurių metu vaikai patys mokėsi spręsti VGN problemas.

Projekto dalyviai (85 proc.) „labai gerai“ ir „gerai“ įvertino su jais bendravusių dėstytojų pasirėngimą, turimas žinias. Daug gerų žodžių VGN ugdytiniai išsakė karjeros mokymų vedėjams: besišypsantys, draugiški, supratingi, šiltai bendraujantys, vaikais pasitikintys, protingi, gabūs, patariantys, atidūs, mieli, išmintingi, malonūs, atkaklūs, atviri, subtilūs, ryžtingi, pagarbus, linksmi, sąžiningi, geranoriški.

Kas nuveikta, kas pavyko ir kokias problemas matome pertvarkant vaikų globos įstaigų sistemą, aptarsime jau rugsėjo 11 d. Vilniuje, Lietuvos edukologijos universitete, vyksiančioje projekto baigiamojoje konferencijoje, kurioje maloniai kviečiame dalyvauti ir jus.

(Užs. 15AV18-117)